ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ Α΄ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι χαμένες γλώσσες

Κάθε φορά που μια γλώσσα περιπίπτει σε αχρηστία, πεθαίνουν παραδόσεις, γνώσεις, έργα τέχνης. Τα τελευταία χρόνια η προσοχή των γλωσσολόγων έχει στραφεί στη διάσωση γλωσσικών ιδιωμάτων που κινδυνεύουν και η κοινή γνώμη έμαθε ιστορίες ανθρώπων που δεν έχουν πια συνομιλητές, που έχουν απομείνει οι μοναδικοί γνώστες γλωσσών οι οποίες θα πεθάνουν μαζί τους. Πέρα, *όμως,* από την καταγγελία των κινδύνων μιας γλωσσικής παγκοσμιοποίησης[1], οι γλωσσολόγοι **προσπαθούν** *τώρα* να δράσουν πρακτικά, για να **διαφυλάξουν** το λεξιλόγιο και τη μορφολογία των ιδιωμάτων που τείνουν να εξαφανιστούν.

Ο Άντονι Άρισταρ είναι ένας από τους γλωσσολόγους αυτούς. Ο Άρισταρ είναι καθηγητής Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου του Ανατολικού Μίσιγκαν και την ερχόμενη εβδομάδα θα συμμετάσχει στο Πανεπιστήμιο της Γιούτα σε μια συνάντηση των κορυφαίων ειδικών του τομέα, κατά την οποία θα παρουσιαστεί ένα εργαλείο για την αντιμετώπιση της εξαφάνισης των γλωσσών. Ο Άρισταρ είναι από τους πρωτεργάτες του. Πρόκειται για έναν ενημερωτικό ιστότοπο για τις γλώσσες που κινδυνεύουν (www. linguistlist. org), ο οποίος δημιουργήθηκε με τη χρηματοδότηση του αμερικανικού Εθνικού Επιστημονικού Ιδρύματος και περιλαμβάνει δεδομένα, καταλόγους και τις τελευταίες έρευνες για το θέμα. «Μια γλώσσα δεν είναι φτιαγμένη μόνο από λέξεις και γραμματική», εξηγεί ο Άρισταρ στην ιταλική «Ρεπούμπλικα», «είναι ένα δίκτυο από ιστορίες που **συνδέουν** όλα τα πρόσωπα που κάποτε χρησιμοποιούσαν αυτή τη γλώσσα, έχει μέσα του όλα τα πράγματα που τα πρόσωπα αυτά έκαναν μαζί και όλες τις γνώσεις που η γλωσσική κοινότητα άφηνε στους απογόνους της. Ο θάνατος μιας γλώσσας είναι όπως ο θάνατος ενός είδους, μαζί της χάνεται ένας κρίκος της αλυσίδας και όλα όσα το τμήμα αυτό σήμαινε για το όλο».

Σκεπτόμαστε με λέξεις. *Αν*, *για παράδειγμα*, χάσουμε το 50% των γλωσσών της ανθρωπότητας, θα χάσουμε το ίδιο ποσοστό γνωστικών ικανοτήτων. Για να αποφευχθεί μια τέτοια τραγωδία, η τράπεζα δεδομένων των χαμένων γλωσσών θα χρησιμεύει *επίσης* για να επικεντρώνονται οι οικονομικοί πόροι στις γλώσσες που κινδυνεύουν περισσότερο. «Όσο μια γλώσσα είναι ακόμη ζωντανή», παρατηρεί ο Άρισταρ, «υπάρχει πάντα ελπίδα να μεταδοθεί κάτι στους επόμενους. Αν δεν κάνουμε αυτή τη δουλειά, θα έρθει μια ώρα που οι μόνοι πολιτισμοί που θα έχουν απομείνει θα

[1] γλωσσική παγκοσμιοποίηση: η τάση επικράτησης των ισχυρών γλωσσών σε παγκόσμιο επίπεδο.

είναι αυτοί που εκφράζονται από τις «μεγάλες» γλώσσες, όπως είναι τα αγγλικά, τα ισπανικά, τα κινέζικα, τα αραβικά».

Το πρόβλημα της εξαφάνισης γλωσσών δεν είναι **καινούργιο**. Υπολογίζεται ότι τα τελευταία 500 χρόνια έχουν χαθεί οι μισές από τις γλώσσες του κόσμου. Οι γλωσσολόγοι προβλέπουν πως μέσα στα επόμενα 100 χρόνια θα **πάψει** να υπάρχει περίπου το 90% των 7.000 γλωσσικών ιδιωμάτων που ομιλούνται στον κόσμο- και *βέβαια* μαζί τους και μεγάλο μέρος της σοφίας της ανθρωπότητας που είναι κωδικοποιημένη στις γλώσσες.

Γιώργος Αγγελόπουλος
(ελαφρώς διασκευασμένο)

ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ

Α1. Ποιες είναι, σύμφωνα με το κείμενο, οι επιπτώσεις που θα προκύψουν από την εξαφάνιση κάποιων γλωσσών; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 100 - 120 λέξεων.

Μονάδες 25

Α2. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

1. Η γλώσσα και η παράδοση ενός λαού είναι έννοιες αλληλένδετες.

2. Λόγω της εξαφάνισης γλωσσών και διαλέκτων υπάρχει ο κίνδυνος να ομογενοποιηθεί η γλώσσα σε παγκόσμιο επίπεδο.

3. Σύμφωνα με τον Άρισταρ, στη γλώσσα, εκτός από τα τυπικά χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβάνονται και αυτά των ανθρώπων που τις μιλούν.

4. Σύμφωνα με το κείμενο, ο περιορισμός της σκέψης θα οδηγήσει στον περιορισμό της γλώσσας.

5. Αυτό που θα αλλάξει αν χαθούν κάποιες γλώσσες είναι ότι οι αντίστοιχοι πολιτισμοί που τις χρησιμοποιούσαν θα εκφράζονται πλέον μέσω των «μεγάλων» γλωσσών.

Μονάδες 25

Β1.

α. Να βρεθεί η δομή της τρίτης παραγράφου του κειμένου («Σκεπτόμαστε με λέξεις… αγγλικά, ισπανικά, κινέζικα και αραβικά”.»). (6 μονάδες)

β. Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο που να αποδίδει νοηματικά το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου («Το πρόβλημα της εξαφάνισης γλωσσών… κωδικοποιημένη στις γλώσσες.») του κειμένου. (μονάδες 6)

Μονάδες 12

Β2. Να γράψετε τη νοηματική σχέση που δηλώνουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις του κειμένου: *όμως*, *τώρα*, *Αν*, *για παράδειγμα, επίσης*, *βέβαια*.

Μονάδες 6

Β3. Ποια σύνταξη (ενεργητική – παθητική) επιλέγει ο συγγραφέας σε καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα; Να μετατρέψετε τη συγκεκριμένη σύνταξη στην αντίθετή της.

- για να διαφυλάξουν (οι γλωσσολόγοι) το λεξιλόγιο και τη μορφολογία των ιδιωμάτων
- Για να αποφευχθεί (από εμάς) μια τέτοια τραγωδία

Μονάδες 12

Β4. Να επισημάνετε στο κείμενο μία φράση που να χρησιμοποιείται συνυποδηλωτικά/ μεταφορικά και μία που να χρησιμοποιείται δηλωτικά/ κυριολεκτικά. (μονάδες 6)

Μονάδες 6

Β5.

α. Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε ένα συνώνυμο, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου: (μονάδες 5)

προσπαθούν, **διαφυλάξουν**, **συνδέουν**, **καινούργιο**, **πάψει**.

β. Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε ένα αντώνυμο:

<u>δράσουν</u>, <u>πρακτικά</u>, <u>εξαφανιστούν</u>, <u>ίδιο</u>, <u>περισσότερο</u>.

(μονάδες 5)

γ. Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους και να σχηματίσετε μια νέα λέξη (απλή ή σύνθετη) χρησιμοποιώντας το β΄ συνθετικό: **γλωσσολόγων**, **προβλέπουν**. (4 μονάδες)

Μονάδες 14